

TOPLANTI/KİTAP TANITIMI

C.Ü. İlahiyat
Fakültesi Dergisi
XIII/1 - 2009, 341-345

Tefsir Anabilim Dalı VI. Koordinasyon Toplantısı Günlüğü

İsmail ÇALIŞKAN*

İlahiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalları VI. Koordinasyon Toplantısı, 3-5 Temmuz 2009 tarihleri arasında Erzurum'da yapıldı. Yaklaşık 120 akademisyenin katıldığı toplantının açılış ve panel kısmı Atatürk Üniversitesi Oditoryumu Mavi Salon'unda gerçekleştirildi. Toplantının ana konusunu oluşturan ders kriterleri ve Tefsir Bölümü'ne ilişkin görüşmeler ise ikinci günde Milli Eğitim Bakanlığı Erzurum Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü'nde yapıldı.

İlk gün öğlenden sonra gerçekleşen açılışta Kur'an-ı Kerim tilavetinden sonra protokol konuşmaları (toplantı hazırlık komitesi adına Prof. Dr. Lütfullah Cebeci, Atatürk Ü. İlahiyat Fak. Dekanı Prof. Dr. Nasrullah Hacımüftüoğlu ve Atatürk Ü. Rektör V. Prof. Dr. Sebahattin Tüzemen) yapıldı. Daha sonra yapılan panelde ilk önce Dr. Hüseyin Emin Sert, "Kur'an-ı Kerim Işığında İnsani ve Sosyal Gelişim" adlı çalışmasını ana temalarıyla tanıttı. Prof. Dr. İshak Yazıcı ise, "Hidayet Rehberi Kur'an'ın Yorum İlkeleri ve Güncel Bazı Araştırmalarda Öne Sürülen Aykırı Yaklaşımlar" başlıklı çalışmasında son dönemde ülkemizde yayınlanan meal ve tefsir eserlerinde gördüğü bir takım tutarsız anlam ve yorumları eleştirdi ve daha dikkatli olunması konusunda neler yapılması gerektiğine dair bazı teklifler ileri sürdü. Panelde son olarak Prof. Dr. Ali Eroğlu, "Kur'an-ı Kerim'de Tekrarların Anlamı Üzerine" adlı tebliğini sundu. Tekrarın (*leitmotiv*) bir dil olgusu olduğu ana fikrinden yola çıkan Eroğlu, Kur'an'da başta kıssalar olmak üzere cümle veya ayetlerde tekrar eden konuların mahiyetini ve nedenini açıkladıktan sonra bu olgunun Kur'an'ın anlaşılmasında sağladığı imkânları anlattı. Konuşmaların ardından soru ve cevaplar şeklindeki tartışmadan sonra birinci gün oturumları tamamlanmış oldu.

* Doç. Dr., CÜ İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi (icalis@cumhuriyet.edu.tr).

Son yıllarda İlahiyat fakültelerinde eğitimin çağdaş normalar seviyesinde daha kaliteli ve verimli olması için programlar, dersler ve derslerin içerikleri sık sık tartışılmaktadır. Bunun yanında ülkemizin Avrupa Birliği'ne katılması bağlamında yapılan müzakerelerde açılan eğitim başlığında da bu konu gündeme gelmiş ve üniversitelerimizdeki eğitimin Bologna Süreci kriterlerine uygun hale getirilmesi kararlaştırılmıştır. İşte bu bağlamda olmak üzere geçtiğimiz yıl İstanbul'da yapılan İlahiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalları V. Koordinasyon Toplantısı'nda Tefsir Anabilim Dalı lisans ve lisans üstü eğitimde okutulan derslere ilişkin kriterlerin belirlenmesi kararı alınmış ve bir komisyon oluşturulmuştu. Bu konu bu seneki toplantının asıl konusu idi ve ikinci günkü ilk oturumda ele alındı. Önce Prof. Dr. Ahmet Bedir, Bologna Süreci'ni ve Türkiye'deki üniversite eğitim sisteminde yapılan yenilikleri tanıtan geniş bir sunum yaptı. Bologna Süreci, 1998 yılında Sorbonne'da Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere eğitim bakanlarının yaptığı toplantıda Avrupa Birliği ülkelerinde eğitimin kalitesini artırmak için başlatılan süreci ifade ediyor. 1999'dan itibaren yapılan sonraki toplantılar İtalya'nın Bologna şehrinde yapıldığından oranın adıyla anılıyor. Türkiye bu sürece 2001'de katıldı, 2010'da da süreci tamamlamayı planlanıyor.

Bedir'in sunumu ardından geçen yıl oluşturulan komisyon başkanı Prof. Dr. Celal Kırca komisyonun bir yıllık çalışması sonucunda hazırladığı "Bologna Sürecinde Tefsir Dersinde Kalite Güvencesinin Sağlanması İçin Tanımlanmış Kalite Göstergeleri" başlıklı raporu anlattı. Rapor, "Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Kriterleri" ile "Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Ders Adları ve İçerikleri" adıyla iki ana başlığa ayrılmıştır. Bu rapor hazırlanırken gözetilen amaç, ilahiyat fakültesi bitiren bir öğrencinin tefsirde yeterli olarak kabul edilecek asgari seviyede neleri bilmesi gerektiğidir. Önemine binaen kriterleri aşağıda aynen sunuyoruz.

A. Lisans Kriterleri:

1. Tefsirle ilgili temel kavram ve terimleri net bir şekilde anlamak,
2. Tefsir, Tefsir Usûlü ve Ulûmu'l-Kur'an'a ilişkin belli başlı eserler hakkında bibliyografik ve kronolojik bilgiye sahip olmak, genel anlamda içerikleri hakkında bilgi sahibi olmak,
3. Kur'an tarihi hakkında ana hatlarıyla bilgi sahibi olmak,
4. Kur'an mealleri hakkında bilgi sahibi olmak, lisans dönemi boyunca bütün Kur'an'ı mealden okumuş olmak,
5. Kur'an'ın ana konularını bilmek,
6. Arapça-Türkçe tefsir metinlerini okuyup anlamak,

7. Tefsirin tarihini, gelişimini, yapısal özelliklerini, ortaya çıkan Tefsir ekollerini bilmek ve yorum farklılıklarının ekolleşmeden kaynaklandığının farkında olmak,

8. Kısa sureler, aşırılar ve pratik hayatla ilgili ayetleri ezberleyip anlamak.

B. Yüksek Lisans Kriterleri:

1. Araştırma tekniklerini öğrenerek alanı ile ilgili araştırmaları içeren bibliyografyaları taramak,

2. Tefsirle ilgili problemleri ve konuları sebepleri ile tanımak ve bunların analizini yapabilmek,

3. Kur'an yorumunun tarihi süreç içindeki oluşumunu ve gelişimini bilmek, yapılan yorumları değerlendirmek,

4. Tefsir ekollerini, ortaya çıkışları, anlama yöntemleri, yorum farklılıkları ve sebepleri ile bilmek,

5. Tefsirle ilgili fikirlerin, düşüncelerin ve verilerin farkında olmak ve bunları değerlendirebilmek,

6. Müfessirlerin anlama ve yorumlama yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmak,

7. Tarihi süreç içinde Kur'an yorumunun oluşumu ve gelişimini tanıyarak yapılan yorumları değerlendirme becerisi kazanmak,

8. Tefsir kaynaklarını tanımak, mukayese edebilmek ve yararlanabilmek,

9. Kur'an kelimeleri ile ilgili temel lügat çalışmalarını kullanma ve kavramsal/semantik analiz becerisini kazanmış olmak,

10. Kur'an mealini en az bir defa okumuş olmak ve Kur'an'ın içeriğini tanımak,

11. Tefsir metinlerini mukayeseli olarak okuyup anlamak,

12. Kur'an temalarını Kitab-ı Mukaddes'ten karşılaştırmalı olarak okuyabilme becerisi kazanmak.

C. Doktora Kriterleri:

1. Geçmişten günümüze intikal eden ve günümüzde ortaya çıkan Tefsir problemleri hakkında ileri bilgi sahibi olmak, bu problemlerin analizini ve değerlendirmesini yaparak sahaya katkıda bulunmak,

2. Tefsirdeki yöntem tartışmaları hakkında ileri düzeyde bilgi sahibi olmak,

3. Kur'an ayetlerini hayatın içinde anlamlandırma becerisi kazanmak,

4. Alanındaki konulara sistematik ve interdisipliner bakış açısıyla yaklaşabilmek,

5. Hakemli dergilere makale yazabilmek veya bilimsel toplantılarda tebliğ sunabilmek,

6. Bir Tefsir yöntemini kendi alanına uygulayarak özgün çalışma yapabilmek,

7. Kur'an'ı anlama ve yorumlama yöntemlerine vakıf olmak ve bunları uygulayabilmek,

8. Temel bir tefsir kitabı okumuş olmak ve bir bilgi objesi olarak Kur'an'ın kuşatıcılığı hakkında ileri düzeyde bilgi sahibi olmak.

Raporda lisans ve lisans üstü eğitimde zorunlu ve seçmeli olarak okutulması belirlenen dersler şöyledir. Lisans Dersleri: Kur'an'ın Ana Konuları, Tefsir Tarihi, Tefsir Usûlü, Tefsir Metinleri, Kur'an Meali, Kur'an'a Yeni Yaklaşımlar, Kur'an Semantiği (Seç.).

Yüksek Lisans Dersleri: Tefsir Literatürüne Giriş, Kur'an Tarihi, Kur'an İlimleri, Tefsir Usûlü Metinleri, Kur'an ve Anlambilim, Tefsir Ekolleri, Konulu Kur'an Tefsiri, Kur'an ve Nuzûl Ortamı, Karşılaştırmalı Tefsir Metinleri, Kur'an Tercüme Teknikleri ve Mealler, Kur'an ve Kutsal Metinler, Tefsir Problemleri, Seminer (Seç.), Kur'an Kültürü ve Sosyal Hayat (Seç.), Kur'an Kıraatı ve Tarihi (Seç.).

Doktora Dersleri: Uygulamalı Kur'an Semantiği, Kur'an'ı Anlama Yöntemleri, Klasik Tefsir Metinleri, Çağdaş Tefsir Metinleri, Erken Dönem Tefsiri, Oryantalistler ve Kur'an Çalışmaları, Kur'an'ın İ'caz ve Belagati, Modern Dönemde Kur'an'a Yaklaşımlar, Türk Müfessirleri ve Kur'an Çalışmaları, Kıraat Farklılıklarının Yorumuna Etkisi (Seç.), Dilbilimsel Tefsir (Seç.), Fıkhi Tefsir Ekolü (Seç.), Kelami Tefsir Ekolü (Seç.), Tasavvufi Tefsir Ekolü (Seç.), Bilimsel Tefsir (Seç.).

Komisyon bu derslerin tanımını, amacını ve kazanımlarını geniş bir şekilde raporda açıklamıştır. Sunumdan sonra ve üçüncü gün yapılan değerlendirme oturumunda raporun içeriğine dair geniş tartışma ve değerlendirmeler yapıldı ve önümüzdeki yıl yapılacak olan toplantıya kadar uygulamalar izlenerek bütün fakültelerde tefsir öğretiminde ortak bir yol tayinine çalışılmaya karar verildi.

Bu oturumda son olarak Prof. Dr. Nihat Temel, "Kıraat Bilim Dalı Anabilimdalı Olmalı mı?" başlıklı tebliğinde Kıraat bilim dalının tefsirden ayrılarak anabilim dalı olmasını savundu ve bunun gerekçelerini geniş biçimde açıkladı. Elbette bu genel anlamda

ilahiyat özel olarak da tefsir eğitiminde yeni bir durumdur. Bu sene yapılan dekanlar toplantısında bu yönde çalışmalar yapılması konusunda karar alınmasına rağmen henüz bütün fakülteler çalışmalarını tamamlamamıştır. Sadece Marmara Ü. İlahiyat Fak., YÖK'e bir taslak sunmuştur. Bu arada Kıraat Anabilim Dalı kurulmasının gerekli olmadığı ve bunun yerine yeni bazı düzenlemelerle konunun çözümlenebileceğini savunanlar oldu. Üçüncü günkü değerlendirmelerle birlikte bu konunun fakültelerde yapılacak çalışmalar sonucunda, ortak bir rapora dönüştürülmesi ve yapılacak toplantılarla bir karara varılması kararlaştırıldı.

Üçüncü ve son gün gerçekleştirilen değerlendirme oturumu, Koordinasyon Toplantısı boyunca yapılan çalışmalar gözden geçirilmesi ve önümüzdeki yıl(lar)da yapılacak toplantılara ilişkin değerlendirme ve tekliflerin ardından sona erdi.